

ben végérvényesen összefűződött a modern európai, félig-intellektuális áramkörrel: Boccionitól egészen Tanguy, Massonig, sőt inkább a szobrászok, Arp, Kricke, Pevsner világaival, az élen mindig Miróval (szül. 1893), de tulajdonképpen maga előtt hajtva a tachizmust, a tisztán absztraktot.

Ezek a farost lemezekon réteg rétegre halmozódik, mindegyik megtartva a maga értelmi, kompozicionális kiterjedését, míg nem az utolsó felület — legtöbbször leheletnyi finom, szürkés osztrigaszín — lefedti az összest, mintegy leszűkíti a kompozíciót. Metafizikailag: befele haladás a külvilágból. Biológiailag a rétegek lebontása, kihámozása: a fehér datura-világ felmetszése, „Gyümölcsök” lehántása, „Kezek” romantikus feltérképezése, „térzsituációk” a végső folkon... A legutolsó közülük, „Fedett felületek alatti gondolatdiszparáció” — már éppen va-

lami „megfoghatatlannak”, biológiailag-kémiaiilag „nyüzsgő” képletnek kiszűrése a világegyetemből a festő palettáján, cinóberkármin felvillanása gondosan kitenyészített szürkéken, agytekervénybeli okkerekben, nem feledkezve el a négy dimenzionális megoldásról sem...

*

Kis kiállítás zajlott le a közelmúltban, melyen Schénernek hat képe szerepelt, többek között a fapikkelyekből összeállított „Mediterrán felület”, élénkpirossal, kékben, valamint a sugaras lécekkel körülhatárolt, esztergályozott csigákból, kockákból és hengerekből megszerkesztett nagy kompozíció: „Additív elemek és formaismétlés”.

A XX. század művészete természetes türelmetlenséggel nyúl ki minden jónak látott eszköz után, mellyel magának is, az utókornak is megkonstruálhatja azt a bonyolult világképet, melyben valóságérzetének ki

kellett tárulnia a kozmosz felé, elvonatkoztatott fogalmainak pedig, a tudomány jóvoltából, a felfedezések szakadatlan súlya alatt, meg kellett jelennie, desztillálódnia kellett, emlékképeivel, távoli sugallataival vegyesen, a valóság képernyőjén...

Schéner művészete is ilyen folytonos desztilláció: de éppen mert az, csillogása bensőséges, szemérmes, gondolatvilága régóta ráöppent a szüntelen alakítható, alakuló, megjeleníthető impulzusokra, melyekből nem mindig könnyen elfogadható és megemészthető formában bukkanak ki ciklusai... Fejlődése nyilvánvalólag ezen túl is az *expresszivitáshoz* fog kapcsolódni, minden úton-módon megtartva a festői és plasztikai törvényeket, hatásokat — így mozgalmas, tág keretben készítik elő Schéner egész oeuvre-jére érvényes, később összegezhető ítéletünket.

BOZÓKY MÁRIA

EGY SZÁL SZOBRA SZ CSABÁN

MLADONYICZKY BÉLA

Nehezen oldódó, nyugtalan szemű s mozdulatú, hallgatagnak tetsző ifjú ember az egyetlen csabai szobrász, az 1935-ben Békésszentandráson született Mladonyiczky Béla.

Eléggé lassan ered meg a nyelve akkor is, amikor már az „új” gimnázium raktárhelyiségéből alakított szobrász-műteremben üldögélünk, s műveit nézegetjük. Aprócska érméktől a nagyméretű gipsz-aktig igen sok alkotás zsúfolódott össze ebben a nem éppen tágas helyiségben, melyet csaknem a sajátjának mondhat a törökös bajszú fiatal tanár-művész. Nagy

a zsúfoltság — mégsem panaszkodik Mladonyiczky Béla: tapasztalhatóan tisztelik-szeretik Csabán; a város vezetői is kivételes szeretettel nyilatkoznak egy-egy szem szobrászokról. Békéről, a szomszédból hozták át az új gimnázium tanárául, s nem csalódtak benne: fáradhatatlan pedagógustevékenysége, szinte egész napos tanári munkája mellett bámulatra méltó energiával sorjázza újabb és újabb alkotásait: finom vonalú, nemesfából faragott torzókat, özön plakettet, áhítatos szépségű, poétikus márványkompozíciókat.

Ahogy az utóbbit szemléljük, megelémlük a hallgatagnak mutatkozó művész. Szinte lázas sietséggel magyarázza:

— A márvány anyagának bűvöletében élek. Régi, tán már el is koptatott közhely, hogy szobrot csak az anyag öntörvényeinek megfelelően lehet alkotni. Nos, a márvány vonatkozásában fokozottan érvényes e megállapítás. Ha nagynéha márványt faraghatok, úgy érzem, e nemes anyag szinte szuggerralja a nemes formát, az egyedül lehetségeset s szinte parancsolóan hatá-

rozza meg vésőm útját,
kalapácsom ívét...

Jó ívben lendül az a bizonyos kalapács, ígéretesen dolgozik a véső. Különösen a kisplasztikák vonatkozásában biztatóak az eddigi eredmények. Kulich Gyula portréja még a precizitás, az élethűség jegyében fogant, Szegedi Kiss István békési prédikátor pufókságában is

markáns plaketje s a szeretettel alakított leánykafej azonban már biztonságosan rugaszkodik el a nyers látványtól, s imponálóan emelkedik a *művészi elvonatkoztatás szféráiba*, annak bizonyítékául, hogy Pátzay Pál és Szabó Iván tanítványa egyre teljesebben lel sajátos benső világát, érzései és indulatai karakterisztikus megjelenítésének titkaira.

Ebben jelentékenyen van segítségére a város is, Békéscsaba, ahonnan mártíromságot szenvedett édesapja indult, az egykori illegális, kommunista sejt tagja. A jubiláló város szerető gondossággal veszi körül Mladonyiczky Bélát, s valóban atyjává iparkodik lenni — a fiatal művész korán elvesztett édesapja helyett.

D. E.

MLADONYICZKY BELA: KROKI